

Σουδάν: το χρονικό μιάς προαναγγελλθείσας κρίσης

Της Βιβής Κεφαλά*

*Καθηγήτρια Διεθνών σχέσεων στην ευρύτερη Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική

Ο ισλαμιστής στρατηγός Ομάρ αλ Μπασίρ, κατέλαβε την εξουσία με πραξικόπημα το 1989 και διετέλεσε πρωθυπουργός της χώρας μέχρι το 2013, οπότε ξέσπασαν σοβαρές ταραχές εξ αιτίας της παύσης της επιδότησης καυσίμων καθώς και των μέτρων λιτότητας που έλαβε. Για να στηρίξει την εξουσία του δημιούργησε ένα παραστρατιωτικό σώμα, τις Δυνάμεις Ταχείας Υποστήριξης (ΔΤΥ) που τελούσε υπό την εποπτεία των υπηρεσιών εσωτερικής ασφάλειας. Στις ΔΤΥ εντάχθηκαν και πολλοί από αυτούς που συμμετείχαν στις φρικαλεότητες που διαπράχθηκαν στο Νταρφούρ, με επί κεφαλής τον στρατηγό Μωχάμαντ Ντάγκαλο, γνωστότερο ως Χεμέτι. Υπενθυμίζεται ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) εξέδωσε το 2009 το πρώτο ένταλμα προσαγωγής του Ομάρ αλ Μπασίρ ενώπιον του, κατηγορούμενος για εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο Νταρφούρ, δηλαδή εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονία, κατά το διάστημα 2003 – 2008. Οι κατηγορίες εκκρεμούν, διότι ο Ομάρ αλ Μπασίρ δεν έχει συλληφθεί και δεν έχει προσαχθεί ενώπιον του ΔΠΔ, οπότε δεν μπορεί να δικαστεί. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά την διάρκεια της διακυβέρνησής του, το Σουδάν κατηγορήθηκε για υπόθαλψη της διεθνούς ισλαμιστικής τρομοκρατίας.

Οι διαδηλώσεις του 2013, που κατεστάλησαν βιαιώς, κόστισαν την ζωή σε τουλάχιστον 170 ανθρώπους, ενώ εκατοντάδες ήταν οι τραυματίες αλλά και οι συλληφθέντες, πολλοί από τους οποίους φυλακίστηκαν. Έτσι, ο Ομάρ αλ Μπασίρ όχι μόνο διατήρησε την εξουσία του αλλά και έγινε Πρόεδρος της χώρας. Το 2017, ο Πρόεδρος Μπασίρ, αναζητώντας διεθνή στηρίγματα, προσέγγισε την Ρωσία, δελεάζοντάς την με την δυνατότητα ναυτικής παρουσίας στο Πόρτ Σουδάν, την εκμετάλλευση χρυσού αλλά και παρουσιάζοντας την χώρα του ως πύλη ρωσικής διείσδυσης στην Μαύρη Αφρική. Έτσι, έκανε την εμφάνιση της στη χώρα η Ομάδα Βάγκνερ.

Τον Δεκέμβριο του 2018, ξέσπασαν νέες ταραχές, αφού το Σουδάν συνεχίζει να είναι μία από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου, παρ' ότι έχει το 2,8% της παγκόσμιας παραγωγής χρυσού, καθώς και αποθέματα πετρελαίου, τα οποία όμως βρίσκονται στο νότιο Σουδάν, που έχει πλέον αποσχισθεί, αλλά οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας του και οι οδοί μεταφοράς του βρίσκονται στο Σουδάν. Η αντίδραση του καθεστώτος Μπασίρ στο νέο κύμα διαδηλώσεων ήταν και πάλι η βίαιη και αιματηρή καταστολή, καθώς και η κήρυξη της χώρας σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης. Τον Απρίλιο του 2019, όμως, ο Μπασίρ ανατράπηκε με στρατιωτικό πραξικόπημα και καταδικάστηκε για διαφθορά σε δύο χρόνια φυλάκιση, ποινή η οποία μετατράπηκε σε κατ' οίκον περιορισμό, με την πρόφαση την προχωρημένη ηλικίας του.

Την εξουσία ανέλαβαν στρατιωτικοί, που συγκρότησαν ένα Μεταβατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο, με Πρόεδρο τον στρατηγό Αμπντέλ Φάταχ αλ Μπουχράν, επί κεφαλής των Σουδανικών Ενόπλων Δυνάμεων (ΣΕΔ) και Αντιπρόεδρο τον στρατηγό Μωχάμαντ Χαντμάν Ντάγκαλο, επί κεφαλής των Δυνάμεων Ταχείας Υποστήριξης (ΔΤΥ). Η οικονομική κατάσταση της χώρας παρέμεινε κακή και έτσι το 2020 το Σουδάν υπέγραψε μία από τις Συμφωνίες του Αβραάμ, αναγνωρίζοντας το Ισραήλ, με αντάλλαγμα την διαγραφή του από τον κατάλογο των χωρών που υποστηρίζουν την ισλαμιστική τρομοκρατία, καθώς και την χορήγηση δανείου από την Παγκόσμια Τράπεζα ύψους ενός δισεκατομμυρίου δολλαρίων ετησίως.

Τον Δεκέμβριο του 2022 στρατιωτικοί και αρχηγοί πολιτικών κομμάτων υπέγραψαν Συμφωνία για τον τερματισμό της πολιτικής κυριαρχίας του Μεταβατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου, το οποίο αναλάμβανε την υποχρέωση της προετοιμασίας της διεξαγωγής εκλογών το 2024. Φαίνεται, όμως, ότι η Συμφωνία αυτή παρέμεινε γράμμα κενό, αφού δεν υπήρξαν οι ανάλογες ενέργειες για την διεξαγωγή των εκλογών. Αντιθέτως, άρχισαν οι τριγμοί στις σχέσεις του Προέδρου, που υποστηρίζεται από την Αίγυπτο και στελέχη του καθεστώτος Μπασίρ, και του Αντιπροέδρου που έχει ισχυρούς υποστηρικτές στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και στην Σαουδική Αραβία. Το βασικό πρόβλημα που ανέκυψε αφορούσε την ένταξη των ΔΤΥ, στις ΣΕΔ, πράγμα που ο επί κεφαλής των ΔΤΕ φυσικά αρνήθηκε, διότι η συγχώνευση αυτή θα του αφαιρούσε κάθε ισχύ.

Η μεταξύ τους αντιπαράθεση οξύνθηκε και, όπως φαίνεται, ο Πρόεδρος Μπουχράν αποφάσισε να αιφνιδιάσει τον αντίπαλό του, μετακινώντας στρατεύματα με προφανή σκοπό να τον αναγκάσει να του παραδώσει την διοίκηση των ΔΤΥ. Όμως, ο Αντιπρόεδρος κάθε άλλο παρά διατεθειμένος ήταν να παραδώσει τις ΔΤΥ, οπότε η σύγκρουση ήταν αναπόφευκτη. Μία σύγκρουση που μάλλον θα είναι μακρά, επειδή οι αντίπαλοι μοιάζει να θεωρούν ότι δεν μπορεί παρά να υπάρξει ένας και μόνον νικητής. Αυτό, όμως, σημαίνει ότι στους δεκάδες πολίτες που έχουν ήδη χάσει την ζωή τους θα προστεθούν και άλλοι, ότι θα δημιουργηθούν νέα κύματα προσφύγων, ότι επίκειται ανθρωπιστική καταστροφή και ότι το Σουδάν δεν πρόκειται να απαλλαγεί σύντομα από το δικτατορικό του καθεστώς.